

BOGDAN SZLACHTA

PRAWORZĄDNOŚĆ
I
KONSTYTUCJE

Praworzędność i konstytucje
(stan na 21.12.2025)

SOCIETAS

seria pod redakcją
BOGDANA SZLACHTY

145

BOGDAN SZLACHTA

Praworzędność i konstytucje

(stan na 21.12.2025)

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

Kraków 2026

Bogdan Szlachta
Uniwersytet Jagielloński
✉ <https://orcid.org/0000-0003-4841-589X>
✉ bogdan.szlachta@uj.edu.pl

© Copyright by Bogdan Szlachta, 2026
© Copyright for this edition Księgarnia Akademicka, 2026

Recenzent
prof. dr hab. Maciej Marszał, Uniwersytet Wrocławski

Opracowanie redakcyjne
Kinga Grodzka

Projekt okładki
Paweł Sepielak

ISBN 978-83-8368-445-1 (druk)
ISBN 978-83-8368-446-8 (PDF)
<https://doi.org/10.12797/9788383684468>

Publikacja sfinansowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych
Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA
ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków
tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43
e-mail: publishing@akademicka.pl
<https://akademicka.pl>

Spis treści

- 7 Wstęp: *Od autora*
- 11 Szkic pierwszy: *Polska tradycja praworządności*
- 37 Szkic drugi: *Czymże jest państwo? Pytanie rozważane także w polskiej myśli politycznej*
- 47 Szkic trzeci: *Jaki ustrój? Elementy debaty konstytucyjnej w Drugiej Rzeczypospolitej*
- 61 Szkic czwarty: *Państwo narodu czy prawa? O pewnej dyskusji wokół Konstytucji Marcowej*
- 83 Szkic piąty: *Uwag kilka historyka myśli politycznej o istocie Konstytucji RP z 1997 r.*
- 97 Szkic szósty: *Aksjologia Konstytucji RP z 1997 roku. Perspektywa badacza myśli politycznej*
- 125 Szkic siódmy: *Prawo naturalne uwzględniane w Konstytucji RP z 1997 r.? Wątpliwości historyka myśli politycznej*
- 143 Szkic ósmy: *O prawie naturalnym jako ewentualnym normatywnym punkcie odniesienia w procesach prawodawczych*
- 155 Szkic dziewiąty: *Uniwersalne prawa człowieka? Uwagi historyczne i współczesne*
- 169 Szkic dziesiąty: *Konstytucjonalizm liberalny*
- 191 Bibliografia
- 203 Summary
- 205 Streszczenie
- 207 Indeks osobowy

Od autora

Wiele mówi się w ostatnich latach w Polsce o rządach prawa lub praworządności. Wiele też o konstytucji z 1997 r., o jej niedopasowaniu po niemal 30 latach obowiązywania do zmieniającej się rzeczywistości, uwzględniającej udział Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej i bloku zwanym Paktem Północnoatlantyckim, toczące się wojny, wreszcie – by poprzestać na najczęściej podnoszonych „znakach zmian” – zmagania geopolityczne już nie tyle między Stanami Zjednoczonymi Ameryki i Federacją Rosyjską, ile między pierwszymi a Chińską Republiką Ludową i jej sojusznikami, a może nawet między Zachodem a Wschodem lub tym, co Zachodem nie jest. W takiej sytuacji, u progu kolejnej debaty o treści nowej ustawy zasadniczej, przedstawiam Czytelnikowi kilka tekstów zwykle ongiś już ogłaszanych, niekiedy tylko w języku angielskim, ukazujących polskie zmagania z praworządnością i kojarzonym z nią konstytucjonalizmem (wiązanym i z tym, co określa daną zbiorowość, a nie jest opisane w oktrojowanej bądź uchwalonej w jakiś sposób konstytucji, i z tym, co ujęte w dokumencie tak zwykle nazywanym). Czynię to, by zachęcić do namysłu, tak ongiś, między dwiema wojnami, intensywnego, nad kwestią – wydaje się – kluczową, dotyczącą istnienia (lub możliwości istnienia) „prawnego systemu normatywnego”, który byłby nie tyle autonomiczny wobec innych systemów normatywnych (jak obyczajowy czy raczej obyczajowe oraz moralny czy raczej moralne), ile względnie przynajmniej niezależny od wyników wyborów odbywanych co kilka lat i rezultatów gier toczonych przez aktorów politycznych. Apel, który – jak zobaczymy – pojawia się najpóźniej w IV wieku przed Chrystusem, zatem niemal przed dwoma i pół tysiącami lat u Arystotelesa, by prawo rządziło, a nie ludzie, by to, co od zmieniającej się woli ludzi nie jest zależne, określało tę ich wolę jako prawodawczą, wciąż przecież brzmi. Brzmi on w pytaniu, czy praworządność kojarzyć należy z szanowaniem prawa ustanowionego formalnie poprawnie, lecz negującego choćby wymagania prawa naturalnego, zatem i sprawiedliwość z nim związaną, czy też jednak z „prawem prawnym” nie dlatego, że formalnie poprawnie ustanowionym, ale właśnie dlatego, że sprawiedliwym. Dzisiaj pytanie o treść sprawiedliwości, odmiennie pojmowanej przez zwolenników prawa naturalnego, praw człowieka i praw osoby ludzkiej albo

po prostu norm odpowiadających aktualnie dominującej opinii, często przesłaniają politycznie chwytliwe hasła „demokracji walczącej”, jakby istotnie to, co prawe, związane było z mniemaniem bliskim wyborczym zwycięzcom. A przecież dawna tęsknota Stagiryty za rządami prawa żyje nawet we współczesnych demokracjach zwanych liberalnymi, które mają być kompozycjami „zasady aktualnej większości” i nienaruszalnych dla większości podstawowych praw człowieka bądź – jak mawia się w dokumentach Kościoła rzymskiego – praw osoby ludzkiej. Może się wydawać, że apelu takiego niepodobna spełnić szczególnie dzisiaj, gdy zmagania aktorów politycznych odwołujących się do różnych, partykularnych punktów widzenia (już nie tylko klasowych, narodowych, narodowościowych, ale i kulturowych, nawet „płciowych”) są coraz intensywniejsze, a wiara w istnienie norm, które – choćby z racji swej aprioryczności – są „nienaruszalne”, słabnie, gdy wzmagą się inna wiara, iż człowiek może wszystko, iż nie jest on określany przez rzeczywistość, lecz ją ustanawia czy kreuje.

Zbiór otwiera publikowany po raz pierwszy w języku polskim tekst o „polskiej tradycji praworządności”; nie o niedawnych tylko sporach, ale także o tych toczonych ongiś, odsyłających i do tradycji republikańskiej klasycznej, greckiej (rzeczpospolita jako wspólnota, jako „grupa przyjaciół”) i rzymskiej (imperium, choć budowane inaczej niż przed wiekami, nie na podstawie siły jedynie czy podboju, lecz także, a może raczej na podstawie porozumienia z tymi, którzy pragną uczestniczyć w podobnych doświadczeniach), i do tradycji chrześcijańskiej, która tamte dopełniła raczej, niż wyparła. Powiązanie to, niezwykle złożone, wiodło w kierunku trudnych debat o relacji między pożytkiem rzeczpospolitej i normami prawa Bożego, prawa naturalnego chroniącego przez Niego ustanowioną naturę gatunkową człowieka, a ostatnio prawami osoby uczynionej przez Niego na Jego obraz i podobieństwo. Debaty takie w istotnym stopniu wpływały na spory o polską praworządność, dotyczące nie formalnych warunków ustanawiania przepisów prawnych, lecz granic swobody prawodawcy, nawet takiego, który formalnie działałby poprawnie. Pogłosem dawnych debat była propozycja zgłoszona w okresie międzywojennym przez prawniczego normatywistę Władysława Leopolda Jaworskiego, który czynił głowę państwa strażnikiem nie konstytucji o dowolnej treści, ale „zasady moralności Chrystusowej”. Do sporu z prawniczym pozytywizmem, w którym brał udział Jaworski, nawiązuje tekst o sposobach pojmowania państwa w związku z rozstrzygnięciami zawartymi w Konstytucji Marcowej z 1921 r. Propozycje zgłaszane w III Rzeczypospolitej omawiane są w kilku tekstach, w tym wyczulających na spojrzenia odsyłające do prawa naturalnego lub do praw osoby ludzkiej. Są one konfrontowane z omawianym w tekście ostatnim „konstytucjonalizmem liberalnym”, odsyłającym i do uprawnień jednostek, i do szczególnie pojmowanego ładu normatywnego, który każda z jednostek ma uzyskiwać od abstrakcyjnego, nierealizującego interesów żadnej z grup, choćby rządzącej, państwa albo ma go w sobie rozeznawać. Również w tekście o tak

pojmowanym konstytucjonalizmie bardziej zajmuje autora kwestia normatywnych granic dopuszczalnych poczynań prawodawcy niż strona „instytucjonalna”, na którą w debatach konstytucyjnych spogląda się znacznie częściej, jakby wciąż istotniejsze było zbudowanie „mechanizmu ustrojowego”, właściwe określenie zadań i celów realizowanych przez różne organy władzy publicznej (jednej czy wielu rodzajowo różnych?) niżli szukanie tego, co zgodne z naturą, (dla wszystkich) rozumne bądź umożliwiające realizację praw, które miałby posiadać każdy człowiek (lecz któż nim jest?). Autor wciąż ma nadzieję, że w dyskusjach o konstytucji, w miesiącach lub latach po publikacji niniejszego tomu w 2026 r., pojawi się normatywny wątek; wątek istotny, jeśli nie kluczowy w debatach konstytucyjnych toczonych i po uchwaleniu Konstytucji Marcowej, i po przyjęciu Konstytucji Kwietniowej, dwóch tak różnych ustaw zasadniczych, kładących akcent albo na naród (czy był on i pozostaje tylko „fikcją personifikacyjną”, skoro istnieją realnie tylko jednostki lub osoby ludzkie z ich przekonaniami, opiniami i emocjami?), albo na państwo (czy można je odnaleźć mimo partii politycznych powodujących się partykularnymi programami, odsłaniającymi interesy różne od realizowanych przez inne stronnictwa czy koalicje?). Pewności w tym zakresie piszący te słowa nie ma, wie bowiem, iż poszczególni „aktorzy polityczni” zgłaszać będą projekty skrojone w taki sposób, by łatwiej im było osiągnąć sukces w grze o władzę. Czy jednak polityka streszcza się już w takiej batalii? Czy ma być wpisana w zaprojektowany mechanizm i nie dostrzegać już żadnych (poza formalnymi czy formalno-prawnymi) uwarunkowań?

Niemal wszystkie teksty przedstawiane w niniejszym zbiorze raczej nawiązują do tekstów publikowanych w różnych miejscach, niż je powielają (w każdym ze szkiców znajdzie Czytelnik odesłanie do jednego z nich). Mimo zmian, które w niektórych przypadkach czynią teksty wyraźnie odmiennymi, dziękuję Wydawcom za przyzwolenie na ich ponowne wykorzystanie.

Dziękuję również Instytutowi Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych za finansowe wsparcie wydania tekstów pisanych w różnych okresach, w przekonaniu ich autora wartych przemyślenia również dzisiaj, gdy namysł nad kondycją wymiaru sprawiedliwości i jego wikłaniem w grę polityczną jest równie konieczny jak refleksja nad nową konstytucją.

Dziękuję także Wydawcy, krakowskiej Księgarni Akademickiej, z którą współpraca przez tak wiele lat owocowała nie tylko publikowaniem monografii (niekiedy obszernych) i zbiorów esejów, ale także ponad 100 numerów „Politei. Pisma Wydziału

Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego”, jednostki, której częścią pozostaje Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych.

Nieodmiennie i jak zawsze ze szczególnym wzruszeniem dziękuję mojej ukochanej Żonie Mariannie za cierpliwość i wsparcie.

Szkic pierwszy:

Polska tradycja praworządności¹

Toczące się dzisiaj spory o honorowanie praworządności przez rządy niektórych państw należących do Unii Europejskiej, w tym przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej, odsyłają do „standardów praworządności” znanych zapewne dokonującym oceny, których honorowania wymaga się od ocenianych. Zwykle „standardy” te znajdują się w aktach konstytuujących gremia oceniające, zwykle międzynarodowe, aktach osadzonych w niejednorodnej „zachodniej tradycji prawnej”, wskazującej prymat prawa nad zmieniającą się wolą organów lub raczej piastunów organów prawodawczych i rządów od nich zależnych lub przez nie ustanawianych w poszczególnych monarchiach i republikach albo – jak zaczęto mówić w nowożytności – państwach (niezależnie od ich ustroju). Postulat zgłaszany już w IV w. przed Chr. przez Arystotelesa, by prawa rządziły raczej niż ludzie, by normy określały wolę dowolnych prawodawców, również „demokratycznych” (zajmujących Stagirytę i jego nauczyciela Platona, wciąż przeżywających przykry los Sokratesa skazanego w demokratycznych Atenach), analizowany był przez stulecia w związku z rozważaniami o prawie natury lub naturalnym (tradycja grecka) oraz prawie natury bądź narodów (tradycja rzymska), a nawet – jak w tradycji Izraelitów – w związku z objawionym prawem Bożym. Dość wspomnieć debaty kanonistów i legistów późnych wieków średnich i wczesnej nowożytności, by odnaleźć tak uzasadnienia wiązania woli władcy prawem różnie pojmowanym (jako Boże, naturalne bądź fundamentalne: Mikołaj z Kuzy, Francisco de Vitoria i inni przedstawiciele katolickiej szkoły z Salamanki, a nawet Machiavelli i „konstytucjonaliści” renesansowi), jak i stanowiska prymatu takiego nieuznające

¹ Polskojęzyczna wersja tekstu ogłoszonego jako *The Polish Tradition of the rule of law*, [w:] *Faces of the Rule of Law in Europe*, eds. M. Gierycz, P. Mazurkiewicz, Vandenhoeck & Ruprecht, Brill, Goettingen–Leiden 2024, s. 141-174 (zmieniona nieznacznie).

Bibliografia

Dokumenty, akty prawne i orzecznictwo

- Benedykt XVI, przemówienie w Bundestagu *Serce rozumne. Refleksje na temat podstaw prawa*, 22 IX 2011.
- Jan Paweł II, *Centesimus annus*.
- Jan Paweł II, *Chcesz służyć sprawie pokoju – szanuj wolność. Orędzie na XIV Światowy Dzień Pokoju*, „L'Osservatore Romano” 1980, nr 11.
- Jan Paweł II, *Evangelium vitae*.
- Jan Paweł II, przemówienie wygłoszone na Filipinach, „L'Osservatore Romano” 1981, nr 3.
- Jan Paweł II, przemówienie w czasie audiencji generalnej z 13 VII 1983, „L'Osservatore Romano” 1983, nr 7-8.
- Jan Paweł II, przemówienie w czasie audiencji generalnej z 27 VII 1983, „L'Osservatore Romano” 1983, nr 7-8.
- Jan Paweł II, przemówienie w czasie audiencji generalnej z 17 VIII 1983, „L'Osservatore Romano” 1983, nr 7-8.
- Jan Paweł II, *Veritatis splendor*.
- Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 1994.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja o chrześcijańskiej wolności i wyzwoleniu*, 26.
- Planned Parenthood v. Casey, 505 US 833, 1992.
- Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 17 czerwca 1934 r. w sprawie osób zagrażających bezpieczeństwu, spokojowi i porządkowi publicznemu (Dz.U. 1934, Nr 50, poz. 473).
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*.
- Sprawozdanie Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego o projekcie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa, 16 I 1997.
- Traktat o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C z 30 marca 2010 r., tekst skonsolidowany).
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 kwietnia 2000 r. (K 8/98, OTK 2000, Nr 3, poz. 87).
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 listopada 2003 r. (K 37/02, OTK-A 2003, Nr 9, poz. 96).
- Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 maja 2005 r. (K 18/04, OTK-A2005, Nr 5, poz. 49).

Opracowania

- Agamben G., *Czym jest lud?*, przeł. P. Mościcki, [w:] Agamben. Przewodnik „Krytyki Politycznej”, red. Zespół KP, Warszawa 2010.
- Augustyniak U., *Historia Polski 1572-1795*, Warszawa 2008.
- Augustyniak U., *Wpływ konfesjonalizacji katolickiej na dyskurs polityczny w Rzeczypospolitej XVI-XVIII wieku. Wizje państwa i społeczeństwa*, [w:] *Wartości polityczne Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Struktury aksjologiczne i granice cywilizacyjne*, red. A. Grześkowiak-Krwawicz, J. Axer, Warszawa 2017, s. 52-86, *Kultura Pierwszej Rzeczypospolitej w dialogu z Europą*, t. 3, <https://doi.org/10.31338/uw.9788323527893.pp.52-87>.
- Belch S., *Pisma św. Tomasza z Akwinu jako źródło politycznej doktryny Pawła Włodkowica*, „Duszpasterz Polski Zagranicą” 1954, nr 4, s. 289-304.
- Bernacki W., *Mysł polityczna I Rzeczypospolitej*, Kraków 2011, *Arkana Historii*.
- Bobrzyński J., *Jak napisać polską konstytucję*, „Nasza Przyszłość” 1932, nr 18, s. 5-15.
- Bobrzyński J., *Na drodze walki. Z dziejów odrodzenia myśli konserwatywnej w Polsce*, Warszawa 1928.
- Bobrzyński J., *Program i zadania krakowskiej szkoły konserwatywnej*, Warszawa 1926.
- Bobrzyński J., *Sprzeczności idei demokratycznej*, Warszawa 1929.
- Bobrzyński M., *Szkice i studia historyczne*, t. 1, Kraków 1922, *Biblioteka Historyczna Krakowskiej Spółki Wydawniczej*.
- Bocheński A., *Dwie konstytucje*, „Bunt Młodych” 1933, nr 36, s. 5-6.
- Bocheński A., *Rusyfikacja Polski współczesnej*, „Problemy” 1934, nr 1 (15.12).
- Bocheński J.M., *O patriotyzmie*, [w:] J.M. Bocheński, *Katastrofa pacyfizmu*, Lublin 1989, *Biblioteka Konserwatysty*.
- Böhm F., *Der Rechtsstaat und der soziale Wohlfahrtstaat*, [w:] F. Böhm, *Reden und Schriften*, Karlsruhe 1960, s. 82-150.
- Brague R., *Królestwo człowieka. Geneza i klęska projektu nowożytnego*, przeł. W. Dłuski, Warszawa 2020.
- Broel-Plater K., *W sprawie konserwatyzmu w Polsce*, Warszawa 1922.
- Bryk A., *Konstytucjonalizm. Od starożytnego Izraela do liberalnego konstytucjonalizmu amerykańskiego*, Kraków 2013.
- Complak K., *Normy pierwszego rozdziału Konstytucji RP*, Wrocław 2007, *Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo*, 301.
- Chmielewski A., *Spółeczeństwo otwarte czy wspólnota? Filozoficzne i moralne podstawy nowoczesnego liberalizmu oraz jego krytyka we współczesnej filozofii społecznej*, Wrocław 2001.
- Chruściak R., Osiatyński W., *Tworzenie konstytucji w Polsce w latach 1989-1997*, Warszawa 2001.
- Czuma I., *Renesans francuskiej filozofii prawniczej*, „Czas” 1929, nr 52, s. 1-2.
- Czuma I., *Ustrojowe podstawy skarbowości*, Warszawa 1937, *Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, t. 18.
- Dudek D., *Pojęcie i klasyfikacja zasad ustrojowych*, [w:] *Zasady ustroju III Rzeczypospolitej Polskiej*, red. D. Dudek, Warszawa 2009, s. 17-25, *Seria Akademicka*.

Summary

The Rule of Law and Constitutions

(As of December 21, 2025)

Debates surrounding the rule of law—which are ongoing not exclusively in Poland, and which typically encompass reflections on a given Member State’s relationship with the European Union and its legal framework—are fundamentally rooted in the conceptualization of the domestic legal order. It is occasionally suggested that this system remains ‘independent’ of the political interplay among numerous actors striving to seize power and impose their will upon all citizens. Such independence, however, is doubtful within a liberal democracy predicated on the conviction that the nation/people periodically elect a ‘governing majority’ that determines the substance of legal norms on their behalf.

Although the constitution crowns the legal system as the supreme normative act, it is frequently interpreted by political victors in a manner unacceptable to the defeated. Statutory laws are sometimes bypassed despite retaining their binding force, or are even ‘superseded’ by parliamentary resolutions. This raises fundamental questions regarding the formal validity of the law and the role of the executive branch in shaping legal content.

In discussing both constitutional violations and the ramifications of a ‘militant democracy,’ it is worthwhile to revisit historical debates concerning the conceptualization of justice and its relationship to the will of any given legislator. This is valuable not merely in order to momentarily detach from current political struggles, but also to recognize more fundamental issues: the relationships between the nation and the state, the law and the political system, positive law and natural law, as well as the position of human rights and the rights of the human person in relation to these laws. These are some of the themes that are explored in the present collection of essays by a concerned lawyer and philosopher.

Keywords: rule of law, legality, justice, natural law, constitution

Streszczenie

Praworządność i konstytucja

(stan na 21.12.2025)

Toczone nie tylko w Polsce debaty o praworządności, uwzględniające zwykle refleksję o relacji danego państwa członkowskiego do Unii Europejskiej i jej systemu prawnego, wiążą się w pierwszej kolejności z pojmowaniem krajowego systemu prawnego. Niekiedy sugeruje się, że jest on „niezależny” od prowadzonej gry politycznej między wieloma aktorami starającymi się o objęcie władzy i narzucenie własnej woli wszystkim obywatelom. Niezależność ta jednak jest wątpliwa w demokracji liberalnej opartej na przeświadczeniu, iż to naród/lud wyłania raz na jakiś czas „większość rządzącą”, która w jego imieniu ustala treść norm. Konstytucja wieńczy system prawny jako akt najwyższej rangi, bywa jednak interpretowana przez zwycięzców w sposób, którego nie akceptują przegrani. Ustawy bywają pomijane mimo zachowywania mocy wiążącej, a nawet „zastępowane” uchwałami sejmowymi, co rodzi pytania o obowiązywanie formalne prawa i rolę egzekutywy w ustalaniu treści prawa. Gdy mówi się tak o naruszeniach konstytucji, jak i o następstwach „demokracji walczącej”, to warto sięgać po debaty dawne, o pojmowaniu sprawiedliwości i jego relacji do woli dowolnego prawodawcy, nie tylko po to, by choć na chwilę oderwać się od bieżącej walki politycznej, ale także dostrzec zagadnienia bardziej podstawowe, jak relacje narodu i państwa oraz prawa i ustroju politycznego, a także relacje prawa stanowionego do prawa naturalnego oraz relacje do nich praw człowieka i praw osoby ludzkiej. O tym, i nie tylko, traktuje przedstawiany Czytelnikowi zbiór szkiców pisanych przez zaniepokojonego prawnika i filozofa.

Słowa kluczowe: praworządność, legalność, sprawiedliwość, prawo naturalne, konstytucja

Wiele mówi się w ostatnich latach o praworządności lub rządach prawa i Konstytucji RP z 1997 r., która wymaga, by organy władzy publicznej działały na podstawie i w granicach prawa. Prawo bywa jednak odmiennie interpretowane przez różnych aktorów politycznych. Spór o to, czyja interpretacja jest właściwa, odsyła często do założeń głębszych, pojmowania liberalnego dopełnienia demokracji, „poprawności politycznej” albo „sprawiedliwości”. Wspomina się i o trójpodziale władz, i o wartościach takich jak wolność jednostki, i o skłonnościach właściwych naturze ludzkiej, chronionych przez niezmiennie prawo naturalne, i o prawach człowieka oraz prawach osoby ludzkiej, i o suwerenności narodu jako pierwotnego lub nawet aktualnego piastuna zwierzchnictwa. Każde z tych nawiązań wspomniane jest w zbiorze szkiców pisanych w ostatnich kilkunastu latach przez autora prowadzącego badania w zakresie historii doktryn politycznych i prawnych.

<https://akademicka.pl>

WYDAWNICTWO
KSIĘGARNIA
AKADEMICKA

